

технологій, применяють інформаційні технології при вирішенні педагогічних і методических завдань в професійній діяльності вихователя. Студенти відкрили і апробували можливості програм Microsoft Word в роботі з дітьми дошкільного віку, програми PowerPoint в організації ігрової і навчальної діяльності дошкільників з комп'ютерною підтримкою (шаблони оформлення презентацій, макети слайдів, створення надписів, вставка малюнків, анімація тексту і малюнка, показ слайдів), програми Microsoft Publisher в оформленні комп'ютерних навчальних матеріалів для дітей дошкільного віку (інформаційні бюлетені, публікації, календарі, грамоти, відкритки), програми Windows Movie Maker для створення відео. Творчим завданням для майбутніх вихователів була розробка веб-сайту для розміщення власної продукції: презентацій, дидактичних ігор, творчих вправ, публікацій для дітей з різних розділів програми виховання, для цього використовували сервіс Learning Apps.org і програмне забезпечення FrontPage, які дозволяли розробити і розмістити авторську продукцію на сторінках сайту.

Ключевые слова: креативність, нові інформаційні технології, майбутній вихователь дошкільного освітнього закладу.

Lystopad O. Development of students creativity in the process of study of "new information technologies in preschool education" discipline

The article proposes a system of work on the development of creativity of future educators of pre-school establishments in the process of study of normative discipline "New information technologies in preschool education". It is proved that development of creativity of future educators of pre-school establishments should be carried out as a purposeful process, which ensures preparation of students for creative interaction with vocational and pedagogical information. The study of the normative discipline "New Information Technologies in Preschool Education" provided an opportunity for students to master the skills of creative use of information technologies in future professional activities for the purpose of organizing game and educational activity of children; use computer software (Microsoft Office (Power Point, Word, Publisher), Windows Movie Maker, Opera or Internet Explorer, etc.) in the professional activity of the educator creatively, create a didactic electronic material for working with preschoolers using information technology, apply information technology in solving pedagogical and methodical tasks in the professional activity of the educator.

Key words: creativity, new information technologies, future teacher of the institution of preschool education.

УДК 378.011.3 – 051:78]:39:008

Вей ЛІМІН

кандидат педагогічних наук, доцент

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ДІАГНОСТИКА ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті з'ясовується стан проблеми вокальної підготовки магістрантів музичного мистецтва, визначаються рівні сформованості їхньої вокальної підготовки. Визначається реальний стан вокальної підготовки магістрантів музичного мистецтва, представлено результати педагогічного діагностування досліджуваного явища у межах навчального процесу вищих педагогічних закладів України.

Ключові слова: вокальна підготовка, педагогічна діагностика, вокально-хорові навички.

Для з'ясування стану проблеми вокальної підготовки магістрантів музичного мистецтва та простеження за динамікою розвитку досліджуваного явища було розроблено програму експериментальної роботи, що включала констатувальний, формувальний і контрольний етапи експерименту. Програмою передбачено вирішення наступних завдань: за розробленими критеріями та показниками вокальної підготовки магістрантів визначити рівні сформованості досліджуваного явища; на основі педагогічної діагностики вияви-

ти стан сформованості вокальної підготовки магістрантів музичного мистецтва; дослідити вплив соціокультурного середовища на вокальну підготовку магістрантів факультетів мистецтв; дослідити зміни, що відбулися після впровадження авторської методики; відстежити динаміку вокальної підготовки магістрантів на основі порівняння кількісних і якісних показників.

На основі розроблених критеріїв та показників вокальної підготовки магістрантів передбачалося надати характеристику трьом рівням

сформованості досліджуваного явища, а саме: високому, середньому та низькому.

Визначення рівнів сформованості вокальної підготовки магістрантів ґрунтувалося на характеристиках досліджуваного феномена, що у нашій роботі визначалися як здатність магістрантів до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності вокально-хорових навичок, що характеризуються точною інтонацією під час передачі вокальної мелодії; точною атакою звука (м'якою чи твердою відповідно до характеру виконуваного твору); правильним диханням з використанням нижньореберно-діафрагмального; кантиленою, артикуляцією; точністю передачі ритмічного рисунка, темпу, врахування під час виконання вказівок автора; вільним та природним звукоутворенням відповідно до узгодженої роботи голосового апарату; правильним фразуванням; емоційністю та музикальністю виконання; тембральним забарвленням звуку; відчуттям стилю виконуваного твору.

Оскільки вокальна підготовка майбутнього вчителя музики є складним феноменом з багаторівневою структурою, передбачалося, що рівні її сформованості у магістрантів, мають відображати кожен із структурних компонентів досліджуваного явища, а саме: *мотиваційний*, який виражає інтерес магістрантів до навчання та захопленість вокально-виконавською діяльністю, націленість на співацьке самовдосконалення; *когнітивний*, що містить необхідну базу знань, умінь та навичок у сфері оволодіння вокальною культурою, вміння адекватно оцінити набутий виконавський досвід; *творчий*, який виражає здатність до яскравого художньо-образного виконання вокальних творів, уміння донести створений образ до шкільної аудиторії.

Для визначення реального стану вокальної підготовки магістрантів музичного мистецтва було проведено педагогічне діагностування досліджуваного явища у межах навчального процесу вищих педагогічних закладів України.

Зазначимо, що діагностування (або діагностика) є конче важливим етапом будь-якого педагогічного дослідження, адже забезпечує розв'язання різнопланових освітніх проблем мистецької освіти шляхом фіксації, виміру й оцінки певного педагогічного явища, тим самим характеризуючи стан його сформованості. Термін «діагностика» походить від двох грецьких коренів «діа» і «гносис» і тлумачиться як «розпізнавальне пізнання».

Саме проведення педагогічної діагностики на основі визначених критеріїв вокальної культури майбутніх учителів музики (міра сформованості

позитивного емоційно-мотиваційного ставлення до співацького навчання; ступінь сформованості фахових знань та вміння оперувати прийомами вокальної роботи; міра здатності магістрантів до варіативного опрацювання вокального матеріалу та створення художнього образу музичного) забезпечує визначення реального стану окресленої проблеми нашого дослідження.

Констатувальний експеримент з визначення стану сформованості вокальної культури магістрантів було проведено на базі факультету мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Перший етап констатувального експерименту було спрямовано на визначення ступеня сформованості показників мотиваційного компоненту вокальної підготовки студентів музично-педагогічних спеціалізацій, а саме: захопленість магістрантів вокально-виконавською діяльністю; бажання пізнавати закони вокальної майстерності та прагнення вивчати співацькі традиції різних народів; наполегливість у навчанні й спрямованість на педагогічну роботу.

На першому етапі констатувального експерименту було використано *методи*: усного та письмового опитування; бесід, тестування, інтерв'ювання, спостереження за навчальною та концертно-просвітницькою діяльністю магістрантів.

Спрямованість мотивів магістрантів на вокально-хорове навчання, їх ставлення до вокально-хорового мистецтва та захопленість вокально-виконавською діяльністю з школярами перш за все, визначались у ході індивідуальних бесід, тестування, інтерв'ювання та усного опитування магістрантів та їх педагогів.

Усне опитування магістрантів з метою виявлення їх мотивації до навчання, показало, що більшість респондентів під час навчання в університеті мають наміри отримати, перш за все, вокальну підготовку (65% респондентів); частина опитуваних орієнтується на диригентсько-хорове навчання (38%); значна кількість респондентів вважає навчання в університетах України престижним і має наміри займатися лише виконавською діяльністю, при цьому їх мотивація навчальної діяльності менш спрямована на майбутню музично-педагогічну роботу зі школярами (15% опитаних).

Більшої точності діагностування ставлення магістрантів до вокально-виконавської діяльності та спрямованості на майбутню музично-педагогічну діяльність забезпечило проведення широкого тестування магістрантів за модифікованою відповідно до нашого дослідження методикою В. Петрушина [Муз. психол, 170].

Респондентам пропонувалися тести на виявлення ставлення до вокальної музично-виконавської діяльності та модифіковані тести на виявлення ставлення до педагогічної діяльності [Карелин, 270-274]. Обробка результатів тестування здійснювалася за сумою отриманих балів, з яких: 10-14 балів – низький рівень; 15-20 – середній; 21-30 – високий. Кожен бал виставлявся у випадку відповідності отриманої відповіді з тією, що визначалася за ключем.

Результати проведеного тестування підтвердили попередні опитування магістрантів і дали змогу зафіксувати 47% респондентів з яскраво вираженим бажанням до вокально-хорового навчання. Так, більшість респондентів відмітили позитивно запитання: «Мені подобається процес концертного виконання музичних творів перед учнівською аудиторією». «На шкільних уроках під час проходження педагогічної практики мені подобається влаштовувати додаткові прослуховування музичних творів у власному виконанні» стверджувальну відповідь дали 38% опитаних. «Зазвичай я намагаюсь вивчати додатково музичні твори, окрім заданих викладачем», позитивно відповіли 30% респондентів.

Негативні відповіді («Ні») у більшості магістрантів були відмічені у питаннях: «Я вважаю, що під час концертного виконання вокального твору немає необхідності емоційно викладатися», «Виконуючи вокальний твір, я зазвичай думаю про те, яке враження я складаю на слухачів», «У колі своїх друзів я рідко говорю про свій концертний виступ», «Мені буває не цікаво на більшості індивідуальних занять», «Зазвичай я забуваю зауваження педагога щодо виконання музичного твору і згадую їх в останній момент».

Тестування за модифікованою методикою В.Петрушина було проведено також з метою визначення ставлення магістрантів до майбутньої музично-педагогічної діяльності (відповідно мотиваційному компоненту). За результатами проведеного тестування було відмічено, що значна частина респондентів не надає належного ставлення педагогічній діяльності (38%). Такі магістранти дали негативні відповіді на питання «Під час педпрактики в школі я сам люблю ілюструвати музичні твори учням, а не підключати технічні засоби», «Якщо на педпрактиці в школі потрібно замінити вчителя музики, я це роблю із задоволенням», «До своєї майбутньої професії вчителя музики я ставлюся із захватом», «Я відповідально ставлюся до будь-якого виду музично-педагогічної діяльності, особливо хвилююся під час публічних виступів перед дітьми».

Ступінь вираження бажання магістрантів пізнавати закони вокальної майстерності та праг-

нення вивчати співацькі традиції різних народів визначалися за допомогою методів опосередкованого опитування та спостереження за навчальною діяльністю респондентів. Бесіди з викладачами з приводу пізнавальної активності студентів на заняттях, спостереження за респондентами під час занять з вокалу та концертних і екзаменаційних виступів забезпечили розподіл досліджуваних на три групи, що відповідали високому, середньому та низькому рівням вираження показників мотиваційного компонента.

Статистичні результати констатувального діагностування засвідчили переважання середнього рівня прояву показників *мотиваційного компонента*. Такі результати діагностування вимагають проведення спеціальної педагогічної роботи означеного напрямку.

На другому етапі констатувального експерименту вивчалися особливості прояву когнітивного компонента вокальної підготовки магістрантів згідно показників визначеного нами критерію (ступінь сформованості фахових знань та вміння оперувати прийомами вокальної роботи). Група показників визначеного критерію сприяла оцінюванню наступних показників: знання мистецьких вокально-хорових традицій, розуміння їх спільних рис та відмінностей; знання основ вокально-хорового мистецтва (співацького дихання, звукодобування, фразування) та методики вокального навчання школярів; розуміння методів та засобів вокально-виконавського відтворення художнього образу музичного твору.

На даному етапі діагностування використовувалися методи усного та письмового опитування магістрантів, звукової анкети, бесід та творчих завдань. Респондентам було запропоновано звукову анкету, до якої входили фрагменти окремих творів світової вокальної класики. Респонденти мали визначити, до якої національної школи належить музичний твір та висловити своє ставлення до нього, адже вибірковість ставлення до музики виявляє не лише знання опитуваних (когнітивний компонент), а й фіксує індивідуальні уподобання, захоплення респондентів (емоційний компонент), що є винятково важливим у дослідженні формування вокальної культури. Звучання кожного із фрагментів поданих вокальних творів не перевищувало 1-2 хвилин, тривалість виконання даного завдання обмежувалося часом до 25 хвилин.

Проведення звукової анкети показало, що респонденти не достатньо орієнтуються у вокально-хоровій літературі, адже вони зазнавали труднощів не лише у визначенні назви твору та композитора, а й національної школи, до якої належав музичний твір. Згідно результатів анкетування,

студенти були розподілені на три групи відносно високого рівня знань національних вокальних шкіл (16-25 вірних відповідей); середнього (5-15 вірних відповідей) та низького (1-5 вірних відповідей). У визначенні рівнів враховувалося не лише знання фактичного матеріалу, а й особисте ставлення респондентів до поданої музики. Однак, цей аспект оцінювання досить мало був вираженим, респонденти у більшості обмежувалися коментарем «подобається».

Знання основ вокально-хорового мистецтва перевірялися шляхом опитування респондентів щодо розуміння необхідних вокальних умінь та навичок. У більшості магістранти називали необхідність формування вокального дихання, вміння співати «на опорі», вокального звукоутворення, дикції та артикуляції.

Як виявилось, з методики вокального навчання учнів більшість магістрантів не достатньо за своїли особливості вокального навчання хлопчиків та дівчат, вікові характеристики голосу в мутаційний період, а отже цей показник вокальної підготовки майбутніх учителів музики, за результатами опитування, коливався в межах низького та середнього рівнів прояву. Так, до низького рівня було віднесено 48% опитаних, до середнього – 52%. Високий рівень не зафіксовано.

Серед *творчих завдань* другого етапу діагностування, було запропоновано респондентам скласти педагогічних репертуар з вокального навчання учнів різного віку. Експеримент показав, що китайські магістранти зазнавали значних труднощів у складанні вокально-хорового репертуару для учнів загальноосвітньої школи. Більшість респондентів не змогли пояснити педагогічну доцільність обраних творів, а також зазначали, що для виконання даного завдання необхідна попередня підготовка. Серед обраних творів найчастіше зустрічалися народні пісні (китайські народні пісні «Мелодія горлиці», «Лотос», «Квіти»; українські народні пісні «Галя по садочку ходила», «Тихо над річкою» та ін.), або навчальний репертуар хорового чи вокального класу. За даними другого етапу констатувального експерименту переважав середній рівень прояву показників когнітивного компонента вокальної підготовки магістрантів. Статистичні дані засвідчили переважання середнього та низького рівнів, що викликає занепокоєння і потребує проведення педагогічної роботи даного напрямку.

Третій етап констатувального експерименту було спрямовано на з'ясування наявності та особливостей прояву творчого компонента вокальної культури магістрантів за такими показниками визначеного нами критерію (міра здатності сту-

дентів до варіативного опрацювання вокально-хорового матеріалу та створення яскравого художнього образу твору); сформованість вокально-хорових умінь та навичок; здатність до створення виконавської інтерпретації вокального та хорового твору; уміння яскравого художнього виконання вокального твору перед учнівською аудиторією.

На третьому етапі констатувального дослідження рівнів сформованості вокальної підготовки магістрантів використовувалися такі методи діагностики: опосередковане спостереження та опитування, експертних оцінок, творчих завдань та ін. Для перевірки ступеня сформованості вокально-хорових умінь та навичок у китайських студентів було використано метод *експертних оцінок*, що поєднував опосередковане спостереження і опитування. Цей метод передбачав залучення до оцінки досліджуваного явища компетентних фахівців – викладачів диригентсько-хорових дисциплін та постановки голосу, що робили свої висновки на основі порівняльної оцінки навчальної діяльності студентів та кількісного аналізу балів, отриманих студентами на екзаменаційним виступах.

Як виявилось, середній бал китайських магістрантів на екзаменаційних виступах коливався в межах 70-85 (за 100-бальною шкалою), що відповідало оцінці «добре». Такі оцінки було віднесено до середнього рівня сформованості вокально-хорових умінь та навичок. Відповідно, високому відповідали 86-99 балів. За результатами екзаменаційних виступів, високий рівень сформованості вокально-хорових умінь та навичок у магістрантів виявлено 12%; середній становив 72% респондентів; і низький – 16%.

Для виявлення здатності студентів до створення виконавської інтерпретації вокально-хорових творів та ступеня вираження умінь яскравого художнього виконання творів перед учнівською аудиторією, було запропоновано *творчі завдання* – самостійний вибір хорового твору для вивчення з учнями під час проходження педагогічної практики, власне виконання даного музичного твору перед учнівською аудиторією, розучування його зі школярами та самоаналіз проведеної роботи. Такі завдання виявилися досить цікавими особливо для китайських магістрантів, оскільки передбачали творчий підхід до їх виконання та наявність вільного часу для обдумування вокально-виконавської педагогічної роботи. Слід зазначити, що студенти досить активно і творчо віднеслися до його виконання. Підібраний респондентами репертуар включав здебільшого китайські народні пісні («Пташка», «У темному лісі», «Жасмін», «Пурпуровий бамбук», «Мелодія горлиці», «Квіти», «Пейзаж в Усі», «Щаслива долина» та

ін.). Це свідчило про знання респондентів своєї національної культури, зокрема фольклорних вокальних творів однак і про недостатню обізнаність із європейською, зокрема українською народною музикою.

Доречно підкреслити, що виступи китайських магістрантів перед учнівською молоддю у більшості мали успіх. Школярі із захопленням сприймали вокально-хорову народну музику КНР у виконанні китайських студентів. Однак, діагностування рівнів сформованості вокальної культури респондентів визначалося згідно експертних оцінок, роз-

роблених на основі аналізу означеного феномена та самооцінки магістрантів.

Зазначимо, що самооцінювання майбутніх учителів музики було досить адекватним і критичним. Магістранти відмічали недостатність умінь працювати з учнівською аудиторією і мали наміри поглиблювати музично-педагогічні знання та опрацьовувати методiku вокально-хорового навчання учнів з позиції формування основ їх вокальної культури. Переважна частина респондентів висловлювала захоплення від роботи з учнями та наміри удосконалювати педагогічні уміння.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю. / Віктор Петрович Андрущенко. – К.: Знання України, 2004. – 804 с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: навч.-метод. посібник / І.Д. Бех. — К.: ІЗМН, 1998. — 204, [1] с.
3. Гузій Н.В. Креативно-аксіологічні засади інтегративних складових педагогічного професіоналізму. / Наталія Василівна Гузій // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб.наук.праць. К.: НПУ, 2003. – Вип.10. – С.9-26
4. Козир А.В. Концептуальні засади формування фахової майстерності майбутніх учителів музики [навчально-методичний посібник] / Алла Володимирівна Козир. – 2006. – 108 с.

References

1. Andrushchenko V.P. Rozdumy pro osvitu: statti, narysy, interv"yu. / Viktor Petrovych Andrushchenko. – K.: Znannya Ukrainy, 2004. – 804 s.
2. Bekh I.D. Osobystisno zoriyentovane vykhovannya: navch.-metod. posibnyk / I.D. Bekh. — K.: IZMN, 1998. — 204, [1] s.
3. Huziy N.V. Kreatyvno-aksiolohichni zasady intehratyvnykh skladovykh pedahohichnoho profesionalizmu. / Nataliya Vasylivna Huziy // Tvorchа osobystist' uchytelya: problemy teorii i praktyky: Zb.nauk.prats'. K.: NPU, 2003. – Vyp.10. – S.9-26
4. Kozyr A.V. Kontseptual'ni zasady formuvannya fakhovoyi maysternosti maybutnikh uchyteliv muzyky [navchal'no-metodychnyy posibnyk] / Alla Volodymyrivna Kozyr. – 2006. – 108 s

Вей Лимин. Диагностика вокальной подготовки магистрантов факультетов искусств педагогических университетов

В статье выясняется состояние проблемы вокальной подготовки магистрантов музыкального искусства, определяются уровни сформированности их вокальной подготовки. Определяется реальное состояние вокальной подготовки магистрантов музыкального искусства, представлены результаты педагогического диагностирования исследуемого явления в рамках учебного процесса высших педагогических заведений Украины.

Ключевые слова: вокальная подготовка, педагогическая диагностика, вокально-хоровые навыки.

Vey Limin. Diagnostics of vocal training of masters faculties of arts of pedagogical universities

The article analyzes the state of the problem of vocal training of master students of musical art, determines the levels of formation of their vocal training. The actual state of vocal training of master students of musical art is determined, the results of pedagogical diagnosis of the investigated phenomenon within the educational process of higher educational institutions of Ukraine are presented.

Key words: vocal training, pedagogical diagnostics, vocal-choral skills.